

דבר תורה לפרשת אמור – היחס לבעלי המומים

אהוד זמורה

פרשת אמור דנה בשני נושאים: בתחילתה היא ממשיכה לעסוק במה שקרוי תורת הכהנים, כלומר הוראות התנהגות לעבודתו של הכהן בכל הקשור לענייני טומאה ולהקרבת קורבנות. ובחלקה השני של הפרשה היא עוסקת במועדי ישראל.

רבי יוסי אומר, "לא מקומו של אדם מכבדו, אלא אדם מכבד את מקומו". כאשר מופיע עורך דין לפני שופט הוא עוטה עליו גלימה, עונב עניבה, לובש חולצה לבנה ונקיה ומכנסים שחורים, ובאנגליה אף שם על ראשו פאה. כאשר רופא מקבל את חוליו, מצופה ממנו שיבוא לפנייהם בתלבושת המכבדת את המעמד ואת מקצועו.

באותה מידה, כאשר אדם נותן לרעהו מתנה כדי לכבדו, ייתן לו מתנה ראויה ולא חפץ שירצה להפטר ממנו.

בעל חיים המובא כקורבן למקדש חייב להיות שלם בגופו, כלומר ללא מומים וללא פגיעות גוף מחבלות.

"איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו ... לה' לעולה... כל אשר מום בו לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם."

אולם, כשם שהקורבן צריך להיות נקי מכל מום ומחלה, כך גם המקריב את הקורבן, לומר הכהן חייב להיות ללא כל מום או פגע בגופו.

"דבר אל אהרון לאמור: איש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלוהיו"

גישה זו המפלה כהנים בעלי מומים או מחלות ומונעת מהם לשמש בקודש כמקריבי קורבנות פגעה לא רק במעמדם ובכבודם אלא פגעה בהם גם כלכלית. שכן, הכהנים באותם הימים קבלו את שכרם מתרומות ומהחלק אשר קבלו מבשר הקורבנות.

גישה מפלה זו עוררה התנגדות בקרב העם. יש לשער שהיא השליכה על מעמדם של בעלי מומים וחולים לא רק בין הכהנים אלא גם על מעמדם של הנכים בחברה כולה.

רש"י בפירושו לפרשה זו עומד על הכבוד שיש לתת לאלוהים בזמן הקרבת הקורבן, כלומר לחשיבות הטכסיות שבהקרבת הקורבנות. הוא מפנה אותנו **לספר מלאכי**.

הנביא מלאכי חי בתקופה הפרסית. בתקופה זו היה בכל חלק ארץ בממלכה הפרסית מושל מטעם המלך שנקרא **פחה**. בפניה לפחה היה צריך הפונה לשמור על כבודו ועל כללי הטכס כדי שלא להעליב את השליט. וכך הוא משווה את הפניה לאלוהים דרך הקרבת הקורבנות לפניה אל הפחה (מלאכי א' ח):

"וכי תגישון עיור לזבוח אין רע?."

וכי תגישו פיסח וחולה אין רע?

הקריבהו נא לפחתך, הירצך או הישא פניך?

ובפסוק אחר הוא שואל:

בן יכבד אב ועבד אדוניו, ואם אב אני איה כבודי?

ואם אדונים אני איה מוראי? אמר ה' צבאות.

עבודת השם צריכה להדמות לגינוני הטכס כמו בפניה למלך או מושל.

אולם, בניגוד לגישה הקפדנית לשלמות הקורבן ולשלמות גופו של הכהן המקריב קורבן, אלוהים מקבל בברכה את האדם עם הלב השבור הפונה אליו בתפילה ובבקשת רחמים. על כך מצוטט רבי אבא בר יודן ב**ויקרא רבה**:

"אמר רבי אבא בר יודן: כל מה שפסל הקב"ה בבהמה, הכשיר באדם: פסל בבהמה עוורת או שבור או חרוץ או יבלת והכשיר באדם לב נשבר ונדכא"

התלמוד דן בשאלה האם בעל מום יכול לעלות ולשאת את ידיו בברכת כוהנים? וקובע שאם אותו אדם מקובל בחברה והחברה קבלה אותו כפי שהוא, הוא יכול לעלות בברכת כהנים.

מאוחר יותר גישה זו נקבעה כהלכה בשולחן ערוך.

כלומר:

היחס לבעל המוגבלות לא נקבע כגזירה משמים אלא נתון לתשומת הלב של הקהילה כולה ולאחריותה.

בימינו, ביטוי מוחשי לשינוי ביחס לאנשים עם מוגבלויות בא בשלושה חוקים המשלימים זה את זה שנקבעו בכנסת ישראל:

[חוק שיויון זכויות לאנשים עם מוגבלות התשנ"ח – 1998](#)

[חוק שיויון הזדמנויות בעבודה התשמ"ח 1988](#)

[חוק שיויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – נגישות מבנים ושירותים \(תיקון מס' 2\), התשס"ה – 2005](#)